

## Ifjabb Furkács Tamás' levele apjához Monosbélbe<sup>\*)</sup>.

Édes uram atyám! — Már több hete, midta Pesten vagyok, 's még nem vett tőlem egy sort is; megvallom, pirulva gondolkék erre, mert tudom milly serény levelező volt uram atyám, annyira, hogy levelei külön könyvben nyomtatva jelentek meg. Hát a' hosszú csodálás, nézés és tudakozódás után gondolom csak lesz mit írnom, 's annál hosszabb levelem, minél később fogtam hozzá. Uram atyám megparancsolá, hogy csak országos és tudós dolgokról írjak, meg akarván mutatni a' világnak, hogy mi palócok is értünk efféléhez, mit eddig sokan nem bíznak; de hagyján — lássunk a' dologhoz. Még azon nap, mellyen uram atyám Pestről elment, kávéházba mentem; együgyű palóc létemre azt vélém, hogy a' mi kívül szép, annak belől is olyannak kell lenni, 's azért először is a' legfényesebb újsághoz nyúlék, ez a' „Hírnök“ vala, átolvasám, 'de java csak a' vége felé volt, ezen czim alatt: „Magyar hírlapok“ heti szemléje“. Mondhatom, már tettem némi haladást az újított magyar nyelvben, de a' szemle szót nem érthetém, nem törttem hát a' neven soká fejemet, hanem olvastam; no de ekkor látott volna uram atyám, nem tudom azt mulattam-e arczomon, mit lelkemben éreztem; de olvasás közben azt gondolám, hogy a' monosbéli kocsmában vagyok egy sereg mátrai bicskás között, elhülve tekinték körül, de a' billárdok 's a' fényes márványozat meggyőztek, hogy pesti kávéházban ülök, e' szerint csak a' heti szemlében kelle a' bicskást keresnem, 's ott meg is lelém ő kemét, mert ebben az egy két lapban „lepőkés, hazudás, gazember“ oly kereken ki voltak írva, mint azt csak csárdában lehet hallani; már ezen elbámultam, 's csak úgy magyarázhatám meg magamnak a' dolgot, hogy — mint az újságból kitetszett — Csató Pál ur mellett, midőn ezt írta, épen kupa volt, 's pedig valami Daulnay Sándor' kupája, mellyet ő egy bizonyos 25 urnak a' fejéhez akart ütni, 's alkalmassint, hogy szobáját össze ne piszkolja, előbb kiitta belőle a' bort. Itéljen e' felől uram atyám a' mit akar, de én nem bírtam a' dolgot másképp megfejtetni. 'S itt jutott eszembe mit tehet az a' szemle szó, azt t. i. hogy Csató Pál ur ha illyeket ír, maga előtt is szégyenli magát és a' szemét lesüti. Azonban mind ezek annyira csodálatosak voltak előttem, hogy eltökélém principálisomhoz menni 's tőle kérni fölvilágosítást. Nem leltem ottben, 's mig haza jőne, egy az asztalon fekvő könyvet kezdék olvasni, e' könyv spanyolból volt németre fordítva 's teli képekkel, czime magyarul ez: Don Quixote de la Mancha, az elmés lovag' élete és tettei.

Azt mondom: Azt a' könyvet olvassa, a' ki nevetni akar, csodákat fog benne látni. — Azon Don Quixote' fejében egy egész darázs fészek dőngött, ő azt hitte, hogy a' világ most is teli van még, mint Brunszvik' és Stülfrid' idejében, griffek, sárkányok, oriások és tudja a' manó miféle szörnyetegekkal, 's erős szándéka volt ezeket kiirtani, a' világon minden igaztalanságot

<sup>\*)</sup> L. *Athenaeum* 26. szám. — Lapjaink ugyan *ilyenemű* cikelyeket valamint eddig nem közlöttek, ugy ezentul sem fognak közteni, de ezen egy, első és utolsó, esetben jónak látuk kivételt tenni, részint mivel e' levelek, kivált a' Munkácsy uré, valóban igen mulatságosak, részint 's leginkább, mivel az athenaeumbeli, minden lehető okoskodásnál erősebben mutatja, mennyire zavarodtak meg és süllyedtek le ezen urak, kik az ilyen fogvert is jónak, épnek vélik, 's kik midőn minden írói morál' letaposásával másnak akarnak ártani, mást nevetségessé tenni, észre nem veszik, hogy önmagok alatt vágják batorul a' fát, önmagukat teezik nevetség' és méltó megvelés' tárgyává.

helyre hozni és minden bajt jóvá tenni. Ilyen roppant munkához azonban eszes szolgára volt szüksége, megszólította azért egy Sancho Pansa nevű embert, de ez eleinte sehogy sem akará hinni a' meséket, melyeket a' lovag való gyanánt táltalt elébe, de végre elcsábítatva Don Quixote' ígéretei által, ki Sancho pansát, hű szolgálatjáiért, szigetekkel, grófságokkal 's más kincsekkel vigasztalá, beszegődött; 's a' jutalom' reményében — bár eleinte vonakodva — mégis végre ígent monda, ha ura a' szélmalombokat óriásoknak, a' börtömlöket holmi pogány törököknek, 's az üstsúroló szolgálat hírküldő hercegnőnek nézte. Ezen könyv annyira elfoglalt, hogy a' szemlét is elfelejtém, ha történetből néhány számat nem hevernek principálison' asztalán, átolvasám ezeket is. Egyiken — minden dicsekedés nélkül — azt mondja Csató Pál: hogy ő a' szemlében (?) „már eddig is több józan ideát terjeszte el, mint Vörösmarty minden drámaiban in complexu.“ Aha! gondolám magamban, hát a' „lepökés“ és a' „hazudsz, gazember“ bizonyosan Csató Pál ur által terjesztett józan ideák, bár Daulnay Sándor' átkozott kupája, mely éppen a' gazember előtt áll, nem symboluma a' józanságnak.

Ilyen gondolatok tölték fejemet, 's már jó későn levén, nem vártam tovább principalisomat, hanem haza mentem és lefeküdtem. Ne csodálkozzék uram atyám, hogy álmomat írom meg, de az igen nevezetes volt. — Ugyanis álmomban úgy tettszett, hogy a' Hírnök' szerkesztője Don Quixote' képében Csató Pál ur' szobájába lépett, 's így szólította meg őt:

„Ismeri kegyed Don Quixotet?“

Csató (*beszakadva*). Hogy' kételkedhetik azon?

Szerk. Hát engem ismer?

Cs. Kegyedet nem.

Sz. Én, tudván milly számtalan haszonnal áraszták el Don Quixote' tettei századát, eltökélém magamban a' 19-dik század' és hazánk' Don Quixote'je lenni. Novem Balásházi (?) Orosz József.

Cs. (*nyíjas édesen mosolygva*). Már úgy ismerem édes kegyedet. Tessék leülni.

Sz. Kegyed ismervén Don Quixotet, tudja, hogy neki egy Sancho Pansa nevű hű fegyvernőke volt, illyeski nekem is szükséges, kegyedet néztem ki ezen célra, 's most itt vagyok kérdezni, felvállalja-e a' szolgálatot?

Cs. Fejtse ki magát jobban, mi ellen akar küzdeni?

Sz. A' mai világban csak hírlapokban és hírlapokkal harcolhat az ember: én tehát a' magyar újságok ellen fogok mezőre kelni.

Cs. Hát ezen háborúban legyen én kegyed' Sancho Pansája? Azonban tudni fogja édes kegyed, hogy Don Quixote Sancho Pansának szolgálatjáiért valami gazdag alkirályságot, vagy legalább egy szigetet ígért.

Sz. (*hirtelen*). Ezek nem a' 19-dik századba illő jutalmak, én pedig, mint mondtam, ennek Don Quixote'ja vagyok, hanem korunkhoz illőleg fogom kegyedet jutalmazni, határozott fizetéssel, melyet hónapról hónapra nyugtatvány mellett felvehet.

Cs. Ez mind igen szép, de csak szeretném édes kegyed' takticáját ismerni.

Sz. Ezen tekintetben mint okos vezér majd kiadom én parancsaimat minden alkalmas időben. — Azt azonban már tudhatja kegyed, hogy a' Rajzolatokkal szép barátságban élek, tehát igyekezzék ezen barátságot fentartani és erősíteni.

Cs. Kérem, már az nem lehet, mert én egész Pesten 's akárhki előtt nem csak azt mondtam a' Rajzolatok' szerkesztőjéről, a' mit Daulnay Sándor kupája mellett mondott, sőt mind azt, a' mit részeg kanászok kancsóik mellett mondhatnak, ezt tudja a' világ.

Sz. Nem tesz az semmit, az már elmúlt, kegyednek bizonyosan jó fizetése lesz válsága, aztán sapientia est consilium mutare in melius, és kegyedről úgy is ezt mondják, hogy csak az állhatatlanságban állandó.

Cs. O Sie falscher Siebenzehner! hogy a' szívére tud beszélni az embernek. Isten neki hát, hiszen Sancho Pansa is sokra igent mondott ura' kábaságaiból, bár nem hitte is, én elfogadom ajánlását, együtt harszoluunk.

Sz. Az utolsó csepp téntáig!

Cs. Az utolsó csepp téntáig!

Sz. Áll az alkul

Cs. De a' mint látom, édes kegyed azon nagy csatára igen gyengén van fegyverkezve, csak egy linialist látok kezében.

Sz. Hiszen én azért fogadtam fel kegyedet, hogy harszoljon, a' 19dik század' Don Quixotejához így illik, nekem elég a' linea fegyverül, én avval kegyed' papirosát szépen meglineázom, 's kegyed szépen rendesen fog írni ezen lineák után, érti?

Cs. *(kedvetlenül morog magában)*. Nem bánom, erre is rá állok.

Sz. Hát indulhatunk kalandjainkra, kegyed hozzon magával papirost, jó hegyes tollat 's kifogyhatatlan kalamárist.

Csató ur legelőbb is papirost adott új principalisának, ki azt hamar meglineázta 's aztán utnak indulának. Csató Pál ur azonban igen elfogúlva lévén új hivatalában, Daulnay Sándor' kupáját — mely, mivel gyakran más argumentuma nincs, mindig asztalán áll — kötve kalamáris helyett a' nyeregkapába, és tollát, mint hajdan a' peleskei notárius (ki, mellékesen mondvá, legalább is volt olyan híres ember mint Balásfalvi Orosz József és Csató Pál urak együtt véve) a' kalapja mellé dugá. — Így láttam őket utnak indulni, mint a' szomorú alaknak két koseresen jó kedvű lovagát 's mentek mendegéltek az ősznek ó-perencziája felé, míg nem Csató Pál ur egyszerre nyergére pillantván, ott látta Daulnay Sándor' átkozott kupáját, 's benne ténta helyett sz. györgyit tündöklenni: „Hát te örök rém gyanánt üldözöd lépteimet?“ kiálta fel boszusan, 's a' kétségbeesésben, melyben volt, kiüríté a' nedvet, 's épen egy pocsolya mellett ballagván, annak zavaros, sáros, büdös vizével tölté meg a' téntatartóvá alacsonyított híres kupát, 's azzal írja most a' szemlét, mely e' szeriát liszta nem lehet. — Ekkor látni támad ablakom alatt 's én felébredtem. Ebből elhiheti édes uram atyám, hogy idővel mégis válhatik valami belőlem, miután máris olly tudós álmaim vannak. Nem sokára reménylem még többet írhatok; 's addig is jótévő kezeit csókolván, örök hűtő tisztelettel maradox édes uram atyámnak

Pesten, september' 20. 1838.

engedelmes fia

*Furkács Tamás.*

## Öregobb Furkács Tamás' válasza

fia' levelére az Athenacumban \*).

Elfajult gyermek! — Atyák' tévedéselt gyermekeik által bünteti az Isten, általa sajnálkozva tapasztalom. Pestre küldök téged, hogy legyen valami belőled, 's nem hallgattam barátim' és rokonid' tanácsaira, kik olly éles belátással jósolák előre, miképen csak falra hányom a' borsót, midőn belőled valamit saragtatni akarok. „Az ökröt ha Hécsbe hajtják is, ökör marad“, régi közmondás, de Isten látja lelkemet, igaz voltát rajtad tapasztalom. Oh! mit vétettem én, mi rossz tettet kelle elkövetnem, hogy illy gazfú' atyjának lenni lön sanyarú rendeltetésem! — Nem az volt e' szüntelen ismételt tanácsolásom: „vigyázz, kívül tár-

\*) L. Rajzolatok, 26. sz.